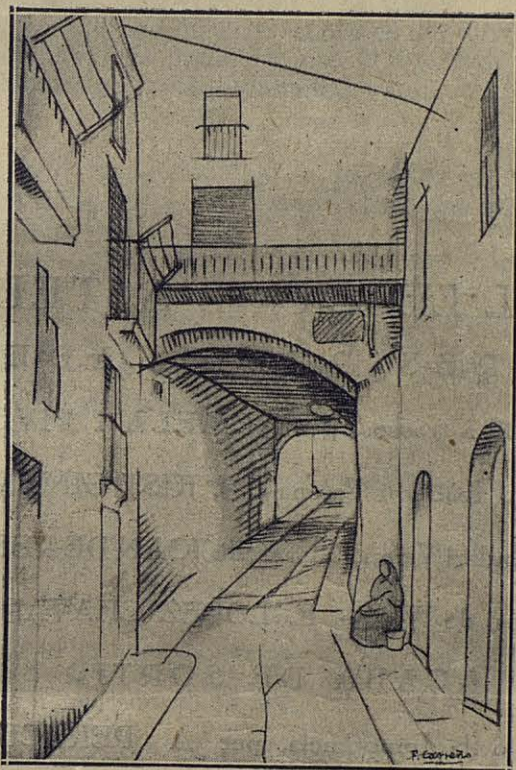

477

TAULA

de lletres valencianes

Cases de Tarragona

F. Carreño

SUMARI: Notes sobre França, **ARTUR PERUCHO**.—El centenari de Mistral, **ADOLF PIZCUETA**.—Conversa amb el llibrer, **EL SECRETARI**.—2 notes lexicogràfiques, **CARLES SALVADOR**.—Amiel i Suïssa, **EDUARD RANCH**.—Periodiquets de poble, **EL VELLUTER**.—Esteve Victòria parla d'«El Cuento Valencià», **E. V.**—Poemes, **LLUIS GUARNER**.—Notes.—Bibliografia.

Número 28

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

DIRECCIÓ:

Guillem de Castro, 35

ADMINISTRACIÓ:

Ciril Amorós, 39

VALENCIA

Director: A. PIZCUETA

Administrador: GODOFRED HERNANDEZ

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un exemplar
cada mes. 3 PTES.
Protectora (Dos exem-
plars. 5 “

Esta classe és feta per tal de que
puguen enviar un número de propagan-
da a un Círcul, Biblioteca o amic. Pen-
sen que a València casi tot està per
fer i és obra de molts la que ens havem
proposat.

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en ab-
solut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

COL·LECCIÓ «L'ESTEL»

O B R E S P U B L I C A D E S

L'espill a trossos, per ALMELA I VIVES

Blasco Ibàñez i València, J. JUST GIMENO

Vocabulari Valencià-Castellà, JOAN DE RESA

Proses de Viatge, E. LÓPEZ CHAVARRI

ACABA DE SORTIR

Ícar o la Impotència, per A. PERUCHO

EN PREPARACIÓ:

Contes per a infants (De la imaginació nòrdica).

Versió de l'anglès, per JOAQUIM REIG

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

numéro 28

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM III

GENER 1930

NÚMERO 28

CARNET D'APUNTS

Notes sobre França

ANGLATERRA és un país conservador; França és un país reaccionari.

Els mots enganyen, car el conservador és justament—al menys en política—aquell que no conserva; o en tot cas, aquell que conserva per tal de modificar paulatinament. El conservador en el sentit gramatical del mot, és a dir: el que preconitza per a totes les coses de la vida l'estatisme de la pedra, és el reaccionari. Conservador i reaccionari són conceptes oposats, com el temps i el no temps.

Aquesta introducció—que no ha estat inspirada per Don Eugenio d'Ors, malgrat de semblar-ho—no té més que una finalitat banal: la d'explicar per què França és l'únic país del món on encara queden bigots intolerables i colls «de pajarita».

* * *

Per si us agrada eixa broma científica del psicoanàlisi, que és com si diguessim els mots creuats de la psicologia experimental, vet aquí una afinat ideològica del subconscient, originada pel nom de l'Ors

Un fet senzill: la casa Alcan edita un llibre alemany. Tots els estudiants de la Facultat de Filosofia l'adquireixen. Jo ho contemplo.

I penso: «Si aquest llibre hagués estat llegit a Catalunya fa vint anys, «Xenius» no hauria esdevingut *el Mestre*».

Es tracta de l'«Esquema d'una Filosofia de les Ciències», d'Ostwald. No sé si em comprenen els ex lectors del «Glossari».

* * *

França ha guanyat la guerra, però ha perdut la pau.

* * *

La «politesse» francesa no és aristocràcia espiritual; és una conseqüència de l'idioma.

* * *

Si us pentineu bé i us netegeu les botes, us coneixeràn deseguida que no sou francès.

* * *

A França hi ha una cosa bona: els periodistes. I una cosa dolenta: els diaris.

* * *

Hi ha paraules que han estat suprimides del Diccionari de l'Academia, «virginitat», per exemple.

* * *

Aquí, la cosa distingida és no col·laborar en cap adulteri i no tindre cap condecoració.

* * *

Les noies franceses aprenen l'anglès per a guanyar-se la vida i l'espanyol per a cantar fangos.

* * *

De vegades, trobeu aquí quelcom que us sembla interessant. Però, no és més que literatura.

ARTUR PERUCHO

París, desembre, 1929.

El centenari de Mistral

HEM entrat en l'any en que s'escau el centenari del naixement del gran poeta Frederic Mistral: 1930. La data exacta és el 8 de setembre, però l'evocació de l'autor de «Mireio», l'estudi dels caires de la seua personalitat, l'efusió cordial envers la seua obra i la seua significació s'escampa per tot l'any. En compte de commemorar un dia, anem a commemorar tot un any, que és com reconèixer la importància palesa de la glòria mistraliana. El 1930 estarà plé de la presència de Mistral.

La creència que acabem d'exposar té els seus fonaments explicables. Entorn d'aquest homenatge s'ha desvetllat una gran activitat amarada d'afecte al poeta. Es constitueixen comitès en París, en altres ciutats franceses, sobretot de Provença, i en Itàlia, en Barcelona... En Béziers s'anuncien deu conferències que abarquen tots els aspectes de la figura de Mistral. Es parla amb motiu de les festes mistralianes d'un nou resorgiment occità, al que li dona alès els actes del centenari.

I València?—haurem de preguntar nos. Està absent d'aquest món on hi ha la substància de la nostra llengua, on podrem trobar totes les afinitats preservadores d'una desnaturalització creixent, d'aquest món dins del qual han viscut altres homes de lletres valencians i han aprofundit les seues arrels d'amistat?

En els primers temps de la renaixença, propicis per als patriarcats literaris, Frederic Mistral simbolitzava el resorgir de Provença, per mig del cultiu i l'estimació de tots els valors locals, com altres homes de Catalunya i València ostentaven la mateixa significació. La història d'eixos moviments ens parla de contactes continus, de la coincidència de les seues expressions i de la identitat del pensament. Mistral cantà la seua terra amb la llengua del poble i la seua veu de poeta va omplir de graciosa dignitat un llenguatge que no inspirava altra consideració que la d'un desprezable «patois» i va descobrir la gran quantitat de bellesa que existix en les costums senzilles, en la vida ingènua dels camps. Dificilment trobarà un poble altre poeta que amb la màgia d'unes paraules li oferisca el miracle d'una poetització tan viva. Provença té des d'aleshores una personalitat que no naufraga en mig de les atraccions de l'esperit francès i a la que sols manca aquell grau de consciència política que ha acompanyat a altres moviments simultànis i sense el qual s'hagueren aturat com Provença en el somni de la seua poesia.

Frederic Mistral, escrivint amb la seua llengua i cantant al seu poble, és huí un poeta universal. No sembla el representant d'una literatura incipient, sinó la flor d'una cultura densa i esplendent. En la mateixa acceptació de que fou objecte el poeta hi ha qui veu la causa de la seua esterilitat com a iniciador de la renaixença provençal. París es mostrà generós amb ell, acceptant lo com un dels grans poetes de l'època. I Mistral passà a ésser un valor literari que tenia tant de francès com de provençal.

Les festes del centenari serviràn per a impulsar el desvetllament de Provença? Tot tendix a confirmar-ho. En l'homenatge pendrà part els pobles de llengua llatina, però en la terra del poeta es sent l'abrivada d'un desig més fort.

I València?—tornem a preguntar.—L'eco d'altres bandes no ens ha mogut a pendre part activament. Hem perdut el poder de vibració que és senyal de vida o daler de viure. Davant les festes del centenari hem permaneixcut quiets i silenciosos, taiment com si no ens haguerem assabentat.

TAULA s'inhibix d'aquest silenci i participa des d'aquest número en el centenari de Frederic Mistral. Durant tot l'any anirem publicant articles sobre el poeta i el número corresponent a setembre anirà dedicat tot sancer a la gran figura mistraliana.

Es lo únic que podem fer. Es també lo menys que ens cal fer.

ADOLF PIZCUETA

Conversa amb el llibrer

VOSTÉ bé podrà dir-me des d'aquesta cova encantada de la seua llibreria (indret recollit, especial concurrència, guariment de productes màgics i també somnífers) quina és la vida d'aquella gent que silenciosa i pensativa, mira i remira vostres estatges i s'enduu amb aire quasi misteriós un paquet baix de l'aixella.

Clar que ja he de comptar que en aquesta època materialista i...

—No, no, reporter, no vos diré res d'això. Allà quedeu amb l'impressió subjectiva que vos vaja millor, d'aquesta època i de les altres. Si allò que voleu preguntar-me, és planament si es venen ara més o manco llibres que abans, jo vos diré amb el meu llenguatge de darrere el *taulell* que cada dia augmenta la venda.

—Me plau el llenguatge pla i concret. Un estadista diria...

—Jo, llibrer, tan sols vos dic que des de 1920 hi ha un augment anyal de venda d'una quantitat que podriem dir 10 %.

—Voleu dir que en els darrers 10 anys s'ha duplicat l'afició al llibre?

—Vullc dir que s'ha venut doble quantitat. I podeu dir que igual proporció —aproximadament— ha regit la creació d'editorials.

—Oh!

—No caldrà que vos diga que també hi ha que comptar amb l'augment de població.

—Però...

—Sí, terminantment: S'està guanyant la Batalla del Llibre.

—Ja haureu notat com venen les dones a comprar-vos aquells llibres que ahir tant desconeixien o desdenyaven. El moviment femení...

—No vos entusiasmeu... No se registra ací de cap manera.

—.....!

—Se venen els mateixos llibres rosa, blanc i blau. Jo no dic que la dona continúe tan lluny del llibre. Dic que no bé a comprar-lo.

—Li'l duu el marit, el germà, el promés...

—Això no m'ho diuen ací, en casa. Lo que solen dir-me es que no poden fer aquella compra de certa importància o que tenen que denunciar un contracte perquè són massa diners en concepte de la muller, la germana o la promesa...

—Ara digau-me alguna cosa més animadora.

—Que hi ha més obrers entre els adquiridors. La seua afició a llegir ha augmentat sensiblement.

—Però el públic que més llig, serà el de sempre.

—Sí, el de classe mitja. No parlem dels rics. Jo no tinc l'honor de vore cap gran firma d'aquelles de finca en la Gran Via, Amali Gimeno, etc.

—Si no fora perquè el llibre—ja ho compendreu com jo—és tan car...

—I, mireu, quina observació tinc feta: Hi ha prou col·leccions, ara, a 2 pessetes, a 6 quincets. I no tenen cap èxit. La seua demanda és insignificant. Havent augmentat la compra, següen predilectes els llibres de 4, 5 i 6 pessetes.

Més encara: col·leccions com, per exemple, les d'Aguilar, de clàssics—ja publicats Sakhespeare, Cervantes, Campoamor—en edició «breviari» a 50 pessetes tenen sensible ixida.

—Ja sabreu els llibres campions 1929, és clar... el de Remarque, no cal dir...

—Sí, aquest, efectivament. I també, en primer lloc...

—«Las dictaduras»... de Cambó.

—Sí, sí. I encara un altre: «Las luchas fratricidas en España» de Danvila, preemiament. Després lo de Villanueva, i lo de Marañón.

—Ara, en Nadal i Reis, ja vos he vist els aparadors amb la literatura per a infants...

—Però no cregau... Els pares no senten que el llibre puga servir per als xics. No

s'ha venut res més que qualsevol dia. I mai no es ven d'açò per a cantinat que mereixca tindre magatzem.

—No'm deixeu amb una trista impressió. Escorcolleu en la memòria alguna detall optimista...

—Hi ha més interès pel llibre científic en general.

—Bé...

—I ha decaigut molt, moltíssim, el pornogràfic. Ningú s'enrecorda, sembla, de Carretero ni els del seu ramat.

—Bé!

—I ha creixcut més que cap altra l'afició pel llibre de la política.

—Molt bé!! Gràcies, gràcies!...

EL SECRETARI

2 notes lexicogràfiques

GREC, GREGA

ROGER de Flor comanava els valents almogàvers. Andrònic Paleòleg regnava la Grècia. Els turcs arribaven a la màxima potència i s'expansionaven Bizanci era a punt d'ésser dominada per Turquia. Roger de Flor, adès cavaller galant, després cavaller Templari, cors més tard i capità de la Companyia a l'últim, oferí els seus serveis i els de la seua gent a l'Emperador Andrònic. Acceptació. Expedició dels catalans a l'Orient. Nomenament de *Megaduc*, la quarta dignitat de l'Imperi, a favor de Roger de Flor. Casament d'aquest amb Maria, neboda del Rei i filla dels reis búlgars, Azau i Irene. Totseguit la guerra contra els turcs. I les grans victòries. Els gestos de valor, temeritat i els generosos. Sang turca a dolls vessada. Miquel, fill d'Andrònic, cunyat de Roger es fa gelòs de tota la glòria dels catalans i que ell, ni per sort, podia aconseguir. Roger cedeix el títol de *Megaduc* a favor de Berenguer d'Entença. Andrònic dona el títol de *César* a Roger. Exasperació de Miquel i dels seus partidaris. Andrònic tem si els catalans arribarien a usurpar-li el poder. Fa encunyar moneda escasa en or per a pagar els estipendis als almogàvers. En fer compres els guerrers tothom rebuja aquell diner. La Companyia explota d'ira. I Roger la calma amb monedes, bones, del seu peculí. Per allunyar tempestes Andrònic concedeix les províncies asiàtiques conquerides, als almogàvers. I abans de continuar la campanya Roger va a Andrinòpol per veure el seu cunyat Miquel. Miquel reb Roger amb mostres de gràn amistat. Li ofereix un àpat. Mentre menjaven uns soldats entren al saló i traïdorament apunyalen Roger i el decapiten. Els grecs assessinen, allà on troben, mariners catalans, almogàvers, embaixadors...

Comença la venjança catalana famosa. Homes, dones, joves, infants de tots dos sexes, de qualsevol condició, cauen a tall d'espasa catalana. Horrorosa carnisseria. Berenguer d'Entença comanda aleshores l'host venjativa. Es reuneix, ataca i es defensa. Passa a sang i a foc terres i habitants. Hi ha victòries rotundes i lluites intestines. Reguen la Tràcia i la Macedònia. Segueix la ganància en les batalles. Degolla l'host per la memòria de Roger de Flor degollat.

La maledicció més terrible entre els grecs: *La venjança catalana caiga damunt del teu cap*, té el seu origen i la seua raó en aqueixos fets dels almogàvers.

¿Per a què aquest recordatori de la nostra història en una nota lexicogràfica? Atenció: al Maestrat es diu *grec*, *grega*, despectivament adjectivant, a la persona aspra, dura de tracte.

¿Podria tindre aquest *grec*, *grega*,—amb *e* tancada—alguna relació amb els motius de venjança que els catalans varen tindre a l'Orient?

FENASSAL, BENASSAL

Dins el quadern V, volum X del «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultu-

ra» que correspon al bimestre setembre-octubre de 1929 hi ha un treball—«Algunes característiques lingüístiques del Maestrat»—sobre la rúbrica notable i científica del filòleg mossen A. Griera.

Còpia:

«En el consonantisme compareixen poques evolucions típiques del Maestrat: cal fer esment, però, del nom de Benassal dit Fenassal; aquesta forma, pròpia de la localitat, pot explicar l'origen d'aquest nom de lloc que significaria indret abundant en *fenàs* «fantal», que és un mot format per l'influència de l'homonímia entre *fer* «fer», *fè* «la fe» i *fè* l'herba».

¿El nom de *Benassal* ve, en efecte, de *fenassal*, *fenassar*, indret abundant en *fenàs*?

Aquesta explicació etimològica no és del poble encara que avui és popular entre els indoctes. Mai no diu *Fenassal* sinó *Benassal* sempre. La manuscribí—¿l'inventà, també, potser?—un altre mossén: don Salvador Roig, cronista de Benassal, el segle passat. Totseguit mossén Salvador acull en les pàgines del seu «Llibre verd» un altra etimologia amb cara més erudita. *Benassal* = *Ben-assalà*. *Ben* = *Fill*. *Alà* = *Déu*. Així, doncs, *Benassal* vol dir o diu *Fill d'Alà* o *Fill del Senyor*.

Mossén Joaquim García i Girona—i van tres capellans—poeta i lexicògraf benasalenc en una nota «(4)» al «Cant primer» del seu groixut poema de la Reconquesta, *Seidia*, diu:

«Benassal o Ben-açal, que d'este modo es descompon este nom aràbig, era una alqueria o masada de Culla. Significa llinage il·lustre o alt. Los de Culla encara vuí li diuen lo «Mas del Marjelar», dels marjals que antigament hi hauria, i als benasalencs mos diuen «marjalencs». Seria lloc de moltes aigües, vuí molt curtes per haver-hi tallat els grans boscs».

En el poema hi ha la següent versificació en la que el subjecte de l'oració principal són els sarraïns:

«Baixant per fosc carrascal
S'afuen a Benassal,
Castell d'un moro senyor:
Verda vall; enfront, gentil,
S'alça el boscos Moncatil
Pare de fonts i verdor».

Res no diu del fenàs ni dels fenassars possibles de l'antigor. El poeta i lexicògraf no creu que la *f* s'ha transformat en *b*. Ara de fenàs ací n'hi ha tant com a qualsevol indret de la comarca.

Mossen Eloi Ferrer,—sembla que els capellans s'interessen força en els noms que hom posà als pobles en batejar los—fill també d'aquesta vila me contava no fa gaires anys, en tornar de la Síria, que a Beirut havia preguntat a un professor palestí coneixedor de l'idioma i dialectes aràb el significat d'algunes veus toponímiques de València. De Benassal havia dit el gramàtic que—i és ara la primera vegada que hom estampa la versió—significa: *Fill del meler*. Això és, fill de l'home que ven la mel, del que fa produir mel a les abelles en vaso o rusc (*colmena*).

Tenim tres etimologies. ¿Quina és la veritable, la científica?

Si aquest lloc era una masada, alqueria o castell en temps de Jaume I sembla que els àrabs li darien el nom aràbig que manté i que la *b* inicial no és producte d'evolució.

El poble seguirà creient que *Benassal* bé de *Fenassal*, de *fenàs*. Però «gran mestre d'errors és el poble. I res no hi ha de més difícil que vindicar i destriar la saviesa de les persones cultes de la corrent saviesa popular», digué el nostre filòsof Lluís Vives.

I per a terminar: la mel de Benassal és ben savorosa. Més ho seria quan en 1232 l'agre d'aquestes muntanyes no era tan culturat. L'explicació del professor d'àrab de Beirut me satisfà perquè, al menys, porta una punta de dolçor als llavis. Però l'admirat lexicògraf mossen Griera no ha de fer cas dels gustos del seu amic i servidor.

CARLES SALVADOR

Amiel i Suïssa

«**L**ES formes, els colors, els vegetals i els sers animats, la terra i el cel, proporcionen constantment al que sap mirar-los, innumerables i meravellosos símbols que apareixien davant de mí, encantadors i plens d'atractiu. Tenia en les meues mans l'amulet poètic i em bastava veure un fenomen, perquè hem referira la seua significació moral.

Qualsevol paisatge és un estat d'ànima i qui llixca en els dos, quedarà meravellat a l'encontrar semblança en tots els pormenors.» (Amiel, 31-X-1852).

LUGANO.—Fon la primera vegada que arribí a Suïssa; havia estat en Itàlia, i m'asomí a Helvetia per Lugano, la ciutat italiana venint de Suïssa, la ciutat suïssa venint d'Itàlia.

Arribarem a Lugano a la mig-diada. Els equipatges, els deixarem als empleats de l'hotel, en terra, davant de l'estació, per a tornar a per ells: i algú de nosaltres o d'ells, digué que no havia por de res, que ningú s'en duria lo que no era d'ell...

A l'arribar a l'hotel—Lugano-Paradiso—ens ferem la toaleta i baixarem al menjador.

El menjador donava sobre la terrassa i aquesta sobre el llac; i des de la terrassa es veia un paisatge bellíssim: a esquerra nostra un passeig, vora el llac, conduïa fins al centre de Lugano, per una falda de montanya fota poblada de caserius, de terrats vermells entre l'espesura verda; al front, les montanyes altes, tancaven a la dreta el panorama, deixant que el llac els s'en fugira...

Però sobre Lugano hi havia uns núvols grisos imponents, i el llac tenia una quietut misteriosa, que presagiava tempesta. De quan en quan uns trons sonaven com un redoble de timbal llunyà i a l'interior nostre sentirem la impressió psicològica d'una tempesta beethoveniana; un gran aucell d'ales llargues corvades en la punta, prop de nosaltres, amb són vol indecis baix dels núvols de plom, ens donava una inquietut auguradora. Però allò difícil de descriure, seria la llum ambient; era d'una grisor, d'una finesa, d'una vaguetat inexaurible; una d'eixes llums que si esteu amb algú i us pregunta alguna cosa mentres la mireu, no li contesteu, i si no comprén, potser s'enfada...

Aleshores m'en recordí del poeta de Suïssa i allò va contribuir a explicarme'l més; no feia molt havia llegit per primera vegada el seu diari íntim. («El trò retomba greument a lo lluny. El cel està gris. No plou encara i els aucells llancen crits agitats i temorencs. Es diria que tot és el preludi d'una simfonia o d'una catàstrofe...»

Quel éclair te traverse o mon cœur soucieux. Amiel, 30-8-1880, a les 2 de la vesprada»).

* * *

LA NIT.—Per la nit, fatigats, es retirarem prompte a la nostra cambra que tenia un balcó molt ample i que donava també sobre el llac; ¡oh, espectacle! Allà enfront i a l'esquerra una fila de llums pujava vers el cel i es confonia amb les estrelles, eren les llums d'un funicular. I enfront del tot, una lluna plena, guaitant rogenca per dalt de les montanyes, donava al paisatge una llum difusa com una pluja de mercuri.

Baix el nostre balcó, l'aigua xopollejava suaument i una barca cruïxa de quan en quan, interrompent el silenci.

Un reflector que exia de la foscor de la dreta (¿un reflector de la frontera, potser feixista?) s'entretenia raïllant en la pisarra blavenca de la nit; i les estrelles eren infinites.

Aquell ginebrí haguera escrit coses plenes de saviesa, de saviesa de poeta i no de savi. («Vaig somniar molt a la llum de la lluna que banya la meua cambra amb els seus raigs plens de misteri confús. L'estat d'ànim en que ens sumergeix aquesta llum fantàstica és de tal mode crepuscular en sí mateix, que l'anàlisi acamina en ella a palpentes, balbucint. Es lo indefinit i lo intangible quasi com el soroll de les ales que està format per la mescla i confusió de mil sorolls. Es la resonància de tots els desitjos de l'ànima no satisfets, de totes les penes ocultes del cor, unides en una sonoritat vaga, que expira en un vaporós murmurí.

Dis-me allò que sents en la teua cambra solitària quan te visita la lluna plena, estant la teua llàntia apagada i te diré la teua edat i sabré si eres ditxós». (Amiel, 4-10-1873).

EL SALÉVE (Ginebra).—Un dels dies en Ginebra estant vaig pujar al Saléve. Primer havia que agafar un tramvia, després un tren de cremallera. A més no havia que oblidar el passaport, puix el Saléve, al costat de Ginebra, és França.

El camí era meravellós; de quan en quan creuavem pobles amagats entre frondes, i a mesura que anàvem pujant, anava ampliant-se l'horitzont. Arribarem al fi, a la petita estació de «Tretze arbres»; dins de l'estació, en una petita cantina, venien postals i vistes dels Alps, i a l'atra banda una terrassa, donava al panorama extensíssim i grandios. D'una part, la llarga cadena del Mont-Blanc; de l'altra, allà baix, es veia el llac de Ginebra, i els Alps del Jura tancaven

l'horitzont. Era d'una amplitud imponent. Però no havíem pujat fins al cim del Salève, puix l'estació estava un poc abans.

Varem seguir un camí estret i pedregós. Després, quan la comba de la montanya, quasi estava en lo més alt, el camí era sobre l'erbei suau. Arribarem a un port on el Salève estava tallat a pic i deixava veure allà baix els camps treballats per l'home, en línies geomètriques; abans ens detinguerem una mica en una taula d'orientació.

Es sentia una pau virgiliana i es respirava un aire puríssim en aquella vesprada sereníssima. Caminavem per la gran comba suau de vellut verd, i de prompte ens sorprengué el tintineu d'unes esquelles; aprop unes vaques tristes pastaven, i de quan en quan, alçaven el cap, com si fruiren també del paisatge líric i de la pau de la vesprada.

¿Haveu sentit aquell troç pastoril de la Simfonia Alpina de Strauss? Puix una cosa aixís.

Al regrés, tornarem en bona part, per camí distint. Varem passar per Moruex, el poblet on Wagner residí i escrigué alguna pàgina. (Isolda estava prop). Moruex, el poble on Amiel n'escrigué prou també; un poble pintoresc front al Mont-Blanc i a la vall del Arve. «Incerts i saludables senders dels camps; terres del Salève vestides amb mafiços de vellut; labors camperoles...; el repós dels meus ulls al contemplar les praderes embaumades i els vergels florits; el cant de la vida entre l'erba i sobre els arbres i aquest sentiment de dolcesa i felicitat ¿no sou massa per mi?... Vine hermosa Naturelça, vine, somriu i canta per mí...» (Amiel, 3-6-1859).

EL LLAC I LA JUNGFRAU.—Al següent dia al matí, partirem de Ginebra en un vaporet blanc que ens conduí a Montreux, la puríssima maragda del llac. Fon una excursió deliciós-sima. Passarem per Coppet on està el castell de Madame de Staël; passarem per Morges, la residència de Paderewsky; per la vella Lausane, amb la seua catedral i són castell episcopal; verem la petita illa de Salagnou; i passarem per Clarens, on Amiel escrigué tantes pàgines íntimes i on gustava de passejar per el cementeri, on reposa el seu somni i el seu ensomni eterns.

I dies després arribarem a l'alt de la Jungfrau.

Una vegada aveats a la neu i a la altura—la vista, la respiració, el ritme de la sang—començarem a fruir del paisatge.

Verament era un paisatge rar, era una visió d'un altre món: el glaciari de Aletsch semblava un carrer llunàtic, entre mansions gegantines i misterioses; i de l'altra banda, la visió era ampla i es perdia a lo lluny. «Allò del fons—ens digué el guia—és el llac de Thune, fins el Jura; els Vosgos i la Selva Negra, al final de la plana...»

Però no es veia més que una boira blanquinosa. La beutat de la Jungfrau, era una beutat de misteri; l'ànima es sentia lliberada i presa no obstant en deliquis interiors; feia sentir una mena de religiositat; no era la pau idíllica del Salève ni la «reverie» de Lugano; no era la Simfonia Pastoral; era en tot cas—seguint els símls musicals—la unció wagneriana dels Encants de Divendres Sant i aquelles altres adivinacions de la tercera manera beethoveniana; era,—a aquella altura de quatre mil metres, tots voltats de neu blanquíssima i de la seua irradiació—era un profund sentiment de misticisme... («No hi ha més que una cosa real, més que una cosa necessària, i la identificació del nostre jo amb aquesta cosa única... i aquesta ànima de totes les coses; l'efusió perfecta, la boda mística, la comunió amb Déu, és la alegria perseguida per tots els contempladors, vinguts dels quatre vents del cel...» (Amiel, 3-5-1860).

* * *

Henric-Frederic Amiel naixqué en Ginebra el 27 de setembre de 1821. Estudià en Ginebra, en Berlín i en Heidelberg. Viatjà per França i per Itàlia. Retornat a Ginebra, fon professor d'Estètica i després de Filosofia. Sempre fadrí amava les amistats femenines, no tant, potser, com la soletat i el silenci. Tingué una salut precària i com a professor, no brillà molt; però després de mort, la difusió del seu diari íntim, el feu famós; escrigué també versos i altres coses.

El seu diari és un tressor on en petites joies s'encasta el seu temperament religiós, d'una religiositat més de sentiments, que de dogmes; el seu temperament de pensador; el seu temperament de gran poeta d'intimitats, d'alegries serenes, de desfalliments, de contemplacions interiors; el seu temperament tal volta femení.

Un crític francès, Albert Thibautet, ha escrit un llibre recentment sobre Amiel. Un altre crític també francès, Edmond Jalou, ha comentat aquest llibre. I vullc que es fixeu bé, que es fixeu bé i sobretot, en aquesta frase de Jalou que copie per finir: «Amiel no és un cas aïllat, un fenomen únic. Hi ha un Amiel que dorm—o està cruelment despert—al fons de cada Suïssa. Vullgas o no, és específicament helvètic...»

EDUARD RANCH

Periodiquets de poble

En principi, sentim una gran simpatia pels periòdics valencians que no són diaris ni es publiquen a les capitals. Al capdavall són—sempre en principi—periòdics escrits amb il·lusió, com nosaltres escrivim aquestes pàgines.

Però, francament, no volem que passe d'ací la comporació. La nostra revista, amb tots els defectes que naturalment té, aspira a ésser una manifestació de l'esperit valencià amb els reflexes que dona l'espiritualitat de tot el món. I aquelles revistetes que esmentàvem són, simplement la cosa més provinciana que puga imaginar-se amb un esforç d'imaginació digne de Jules Verne o «El Coronel Ignotus».

Ja sabem que en tots els periodiquets de poble passa una cosa semblant en molts països. En molts, però no en tots. Hi ha en altres bandes, periodiquets de poble que són veritablement selectes exemplars idignes de donar la pauta, així com hi ha rotatius de grans capitals que donen una impressió mesquina, pròpia—diria—d'una població de 327 o 456 ànimes... I aquest fenomen no és una cosa tan estranya com podria semblar; l'ambient dels pobles és més propia a certes actituds de renovació i d'indpendència en el camp purament espiritual.

Però tornem als periòdics rurals valencians, que són els que ens interessen. I remarquem el seu magnífic provincianisme. La nota local—tan necessària, tan llegítima—és tocada en un to desmesurat. Al costat d'això, no manca una pedantesca dissertació d'un set-ciències de casino sobre la sociologia pre-colombiana entre els habitants de Paramà o Paracasinà, sobre l'influència del binomi de Newton en la defenestració de Praga, sobre l'aprofitament dels termites en l'interpretació de les òperes de Wagner o sobre altres temes igualment horripilants. Les narracions purament literàries recorden amb una maravillosa fidelitat la «Ilustración Española y Americana», i els primers temps de «Blanco y Negro». En quant als poetes, la seua major il·lusió és semblar-se a don Emilio Carrère o a don Francisco Villaespesa. I—per si tot això no fora prou—la part purament material de les revistes és en general igualment lamentable, igualment significativa..

Aquestes reflexions—amb perdó siga dit—han estat suggerides per l'examen d'una revista que surt a Cullera, la bella ciutat que entre la mar de saffi i les montanyes negrenques té la meravella—a voltes molt segle XVIII—dels seus horts de tarongers. Aquesta revista és titula «Hélices». I—naturalment!—és una revista que conrea allò que s'anomena o s'anomenava avantguardisme. No més cal recordar que «Hélices» es deia un llibre de versos de Guillermo de Torre, cronista minuciós de les noves literatures, i que «Hèlix», es diu una revista d'avantguardisme que es publica a Vilafranca del Penedés.

A banda de l'opinió personal sobre l'avantguardisme, cal reconèixer que d'una inquietud sempre poden eixir coses noves, coses millor que les velles. Però no basta amb això per a redimirse del provincianisme si la realització no correspon al propòsit de seguir corrents més o menys autènticament universals. Llegint—amb tota simpatia—«Hélices» s'arriba al convenciment de l'existència d'un avantguardisme provincià o d'un provincianisme avantguardista: és igual i per això no havem de discutir. .

EL VELLUTER.

Esteve Victòria parla d'«El Cuento Valencià»

S'HA confirmat la notícia que donàvem en el número anterior referent a l'aparició d'una revista setmanal titulada «El Cuento Valencià».

La dirigeix Josep Maria Esteve Victòria. No és nou en aquestes tasques. Recordem el seu magnífic intent de «Rondalles Valencianes». Recordem també la seua realització de «Pensat i fet» la—literàriament—més digna de totes les publicacions similars

—¿Quin propòsit té «El Cuento Valencià»?—havem preguntat a Esteve Victòria.

—Els propòsits d'«El Cuento Valencià» s'expressen en la carta que s'envià a gran número d'escriptors regnicoles i algo més concretament en la salutació que apareix en les primeres pàgines del primer número, o siga dotar a les lletres valencianes d'un element d'expressió pública dels seus valors i als literats de la terra, d'un periòdic culte i socialment noble, en el que puguen donar a conèixer les seues produccions i a on siguen saborejades per els lectors en general, amants de la literatura regional.

—¿Criteri ortogràfic?...

—En el criteri ortogràfic d'«El Cuento Valencià» s'ha adoptat el terme mig, podríem dir, tenint en compte la mida intel·lectual i la formació personal, en aquestes matèries, de la massa de la gent que té que comprar-lo i llegir-lo, la qual si bé es complau de llegir «coses» en valencià, no li agraden que estiguen escrites en una ortografia massa depurada o elevada, que per oferir-li certes dificultats de comprensió, li cansa i finalment les repel·lix. Creiem que cal educar ortogràficament a aquestes gents, de pas que se les deleïte amb la literatura, i açò pot lograr-se poc a poc adoptant una forma ortogràfica senzilla i en lo principal respectuosa en les normes definitives.

—¿Criteri literari?...

—El criteri literari d'«El Cuento Valencià» és el d'admetre totes les formes, estils i tendències, limitades, naturalment, pel respecte que mereixen la moral, la decència i els propis lectors per a qui es publica.

—¿Creu que durarà?...

—Si tindrà o no llarga vida, no és cosa que pugam ni assegurar-ho ni preveure-ho els que l'havem fundat, que per a que la tinga posarem tots els mitjos i tots els esforços.

—¿Obres a publicar?...

—Conta amb oferiments de les més valioses firmes; *concretament* no amb moltes, però amb les bastants per a donar als primers números varietat, color i amenitat.

—¿Traduccions?...

—Publicarà de quan en quan alguna traducció, així del castellà com d'altres llengües, per a demostrar una vegada més que en la nostra llengua poden vibrar d'emoció, com en la original, les més valioses i sentides produccions estrangeres.

—¿Què més farà la revista?...

—Promourà concursos, establirà premis, organitzarà festes, procurarà, en fi, impulsar des de les seues pàgines tota mena de moviments o de manifestacions culturals, científiques, artístiques, socials, etc., de la vida valenciada. Volguera ser el nostre «Cuento» el periòdic de tots, de la família i del carrer, en homenatge a la nostra llengua i a les nostres costums i per a enaltir sempre a València i a tot lo valencià.

Això ens ha dit—fil per randa, punt per agulla—Josep Maria Esteve Victòria. Cordialment, li desitgem que la nova revista tinga una vida pròspera, sobretot si conseguix unificar i depurar l'ortografia progressivament.

E. V.

Poema

HIVERN

Terra nua
baix cel nu...

En la nit ciutadana—fret, quietut,—
un home gris i cruel
va matant les papallones
de la llum...

... Silenci...
En el carrer
no hi ha ningú...

Terra nua, estomordida;
en el cel, és la Lluna una gota redona d'argent viu.

TARDOR

La pluja va caent...
(i cau tan dolçament
com si fora del cel
la carícia sūau...)

L'ambient
s'acatxa en el vel
gris de la melengia
mentres la pluja cau...

El cel té el color gris de l'ànima perlina
i sa llum és propícia a la meditació...
El nostre esprit romàntit, que's sent tot isolat
vers un somni camina,
i volguera desfer-se en el esclat
d'un plor escalfat
d'inefable emoció!...

Qu'el nostre esprit medite en hores tardorals
abans de qu'esbadelle la nova Primavera
i aixís els ideals
tindràn la plenitut que el nostre esprit espera

... quan en el blau cel
somriça Primavera voltada d'esplendors
en sa serenitat,
vorà brillar, sobre les mortes flors
igual que llum d'estel
les gotes de la pluja que Otony els ha possat.

I així també dintre de nostres cors
podràn nàixer, més fermes, els novells ideals
perque—igual que les flors—
tindràn també els estels de nostres llàgrimes
que la emoció els posara en hores tardorals...

LLUIS GUARNER

NOTES

Rafael Doménech

Ha mort aquest crític d'art. Com va viure a València i fou professor de l'Escola de Belles Arts, molts el tenien per valencià. Realment, va néixer a Tivissa, província de Tarragona. Ara vivia a Madrid. És autor d'un llibre sobre Sorolla que constitueix un dels estudis més a fons que s'han fet del pintor valencià. L'ara fa un any va donar a «Lo Rat Penat» unes interessantíssimes conferències sobre el Caravaggio i Ribera reivindicant l'originalitat d'aquest.

La barraca

Aquest era el tema d'una vetllada que es va celebrar al Círcul Instructiu i de Socorro del barri de Campanar.

Francesc Almela i Vives va donar una documentada conferència parlant de l'orige, de l'història, de la construcció, de la descripció i del caràcter general d'aquest humil monument de l'horta valenciana.

El nostre company Thous Lloréns va il·lustrar la conferència amb la declamació d'unes quantes poesies — pròpies i alienes — adequades al tema. I les va dir amb una eloqüència i una justesa perfectes.

El públic va acollir molt bé aquesta manifestació cultural valenciana.

La «Exposición de Arte de Levante»

Ha aparegut en la premsa un quart de columna dedicat a aquesta exposició, ja clausurada; comentari final, resum de resultats, epitafi oficial amb to de «peón».

Diu la nota oficiosa que aquesta manifestació artística ha donat magnífics resultats; que ha vingut a provar una vegada més la necessitat d'un centre per a exposicions, que el P. N. T. vol fer altra amb l'assistència de l'art decoratiu i que aquestes exposicions serviràn de coneixement al turista del grau de cultura artística de nostra regió.

Evident la prova de que nos manca un lloc per a exposicions. El propassat número, no més lluny, ho diguerem en aquestes pàgines. Les pèssimes condicions d'instal·lació d'aquesta exposició esmentada, en el Palau Municipal, han probat l'urgència d'un lloc amb espai i llum apropiat.

També ens plau que el P. N. T. trobe interessant l'art decoratiu en un certam artístic de València.

I més conformes encara en que aquestes exposicions donen idea als turistes del grau de cultura artística de nostra regió.

Per a que tinguen aquesta idea lo més exacta possible, en la nota a que ens referim se relacionen les vendes.

Fem omisió de les firmes venudes per no allargar massa aquesta referència.

Resulta que en aquesta «Exposición de Arte de Levante», organitzada pel «Patronato Nacional del Turismo» on constaven pot dir-se casi totes les personalitats actuals de l'escultura i pintura de Levante, que ha estat oberta vuit mesos, s'ha venut

quatre quadros i una talla per un total de 5.550 pts.

Ha fet be el P. N. T. de publicar les veritables xifres, sense cap «bluff».

Perquè és indispensable que tots ens donem compte del grau de cultura artística d'aquesta regió rica i pròspera.

«Oc» i València

«Oc», com saben els nostres lectors, és periòdic que es publica a Tolosa i s'ocupa dels interessos espirituals de totes les anomenades terres de la llengua d'oc.

D'ara endavant intensificarà la seua atenció cap a les coses de València. El nostre company Almela i Vives ha estat encarregat de sistematitzar i sovintejar l'aportació valenciana.

Estellés Bartual a Barcelona

Aquest jove pintor va fer el mes passat una exposició dels seus llenços a les Galeries Laietanes. El nostre company Almela i Vives va escriure la següent nota al catàleg:

«Un, dos, tres, quatre, cinc...

Anem a sumar els llenços de Rafael Estellés Bartual que hi ha exposat a les Galeries Laietanes?

Impossible! Segons diuen que diuen els matemàtics, no poden ésser sumades les quantitats heterogènies. I els llenços de Rafael Estellés Bartual són heterogènies.

Llenços heterogènies que pertangueren a una mateixa època podrien significar manca de personalitat. Llenços heterogènies pertanyents a distintes èpoques — aquest és el cas — signifiquen una fluència natural, signifiquen el desenvolupament d'una cursa signifiquen fites d'un camí.

Quines són aquestes fites?

Tres: el neguit per dominar la tècnica, problema que ofereix tantes solucions com escoles o exemples; la conquesta de la tècnica, moment en que l'artista produeix paisatges i natures mortes — sobre tot — que ocupen lloc eminent dins l'actual pintura valenciana; la superació de la tècnica, únicament punt de partida per a resoldre un altre neguit que, en fi de comptes, també podria ésser tècnic, però referent a un tecnicisme que fos ell mateix una superació.

Rafael Estellés Bartual, doncs, hagués pogut deturar-se vora la fita de la bona pintura tradicional. Al capdavall, és un recés honradíssim. Però ha preferit tancar el cicle i fer de la seua trajectòria pictòrica una mena d'anell salomònic, ple d'inquietut i de promences.

Resultat?

El resultat definitiu potser es vegi en altra exposició a venir. En aquesta — primera del pintor a Barcelona — calia oferir el cicle suau descrit».

Articles sobre València

El señor Antoni Madroñal i Riera ve publicant a «La Veu de Catalunya» una sèrie d'articles estudiant i exposant una sèrie d'aspectes de la nostra terra i de la nostra ciutat. Recordem, per exemple, els que ha dedicat al teatre modern valencià i a l'importància comparada de la ciutat de València: tema de tanta — i tan desenfocada — actualitat. (Solament un diari i una revista mensual d'act s'han ocupat dels articles del senyor Madroñal i Riera.

Reflexions sobre la violència...

El diari «La Libertad», de Madrid (2-1-30) publica un article de Joan Chabás refutant les opinions que Ernest Giménez Caballero va fer sobre la violència valenciana en la seua conferència durant l'exposició de Josep Gutiérrez Solana a la clausurada «Sala Blava».

Una font... de ganàncies

El senyor Marian Benlliure, en tornar de Mallorca, on han inaugurat un monument fet per ell i dedicat a Maura, ha declarat que li plauria vore col·locada una font artística en mig de la plaça del Marqués d'Estella.

El senyor Benlliure potser no es donava compte que amb tal manifestació podia perjudicar l'erecció del monument a Sorolla. I seria curiós saber quin escultor, en concepte del senyor Benlliure, deuria encarregar-se de la font...

Conferència del senyor Sos

El jove home de ciència valencià Vicent Sos, va donar darrerament una conferència a l'Ateneu Castellonenc de Barcelona. Tema: Evolució en la Naturalesa». Va desenrollar el tema amb la competència que calia esperar. I fon justament a l'audif.

Un compromís

La Diputació Provincial de València ha acordat acceptar el nomenament a favor del president de membre d'honor del patronat encarregat de la creació d'un Museu-Biblioteca a la ciutat aragonesa de Casp, on conservar tots els antecedents relacionats amb l'anomenat Compromís de Casp.

(Nota: A València fan falta molts museus i moltes biblioteques).

Conferència del senyor Candela

A la Societat de Fabricants de Ceràmica de Manises va donar una conferència sobre turisme local el senyor Josep Candela Albert, president de la Junta Valenciana per al Foment del Turisme. Cal esmentar que la conferència del senyor Candela—plena de suggestions—fon pronunciada en llengua valenciana.

Chavarri i dos nomenaments

El nostre benvolgut amic Eduard L. Chavarri ha estat nomenat membre de dos comissions d'honor: l'encarregada de celebrar a Catalunya l'homenatge al gran poeta Frederic Mistral i la que presidix el propòsit d'alçar a Sitges un monument—mereixcu-díssim—a l'il·lustre artista Santiago Rusinyol.

Sobre el músic Martín Soler

Al número 22 de TAULA copiarem lo que en un musicòlec francès, Jean Aubry, havia escrit sobre aquest músic valencià del segle XVIII (no dia però Aubry res que no fora ja conegut). Avui copiem un fragment d'una crònica publicada a «La Veu de Catalunya» per J. Farrau i Mayoral, amb motiu de l'estrena a Barcelona de «Casi fan tutte» l'òpera de Mozart; i no cal dir amb quin gust s'adherim a les paraules d'aquesta sabo:osa crònica:

«I no desdenyava la influencia dels déus menors; dels italians contemporanis, per exemple.

A propòsit d'influències, hi ha un fet qui ens importa molt; almenys als qui s'interessin pels homes nostres d'altre temps, qui han sabut posar-se al nivell d'Europa.

Al final del «Don Joan», Mozart va utilitzar un motiu d'una òpera de gran èxit aleshores: «La cosa rara». El llibret de l'òpera era del mateix llibretista de Mozart, Da Ponte. La música era d'un músic massa oblidat avui, a qui anomenaven Martini, i era un valencià qui es deia Vicens Martín i Soler t va tenir gran celebritat. Da Ponte li va fer el llibre per a una altra obra de gran succés a Viena i a París «Il barbero di buon cuore». Catarina de Rússia va cridar-lo a la seva cort, i li va donar la direcció de l'Opera. Les seves obres eren impreses a Viena, París, Bolonya, Sant Petersburg.

Quan començava el nostre compositor la seva carrera europea, Mozart va dir d'ell: «Hi ha moltes coses realment molt belles en tot el que fa; amb tot, dintre de deu anys, ningú no parlarà d'ell. Però ningú no pot fer-ho tot, joguinejar i emocionar, fer riure i commoure... I tot això, fer-ho tan bé com ho fa Joseph Haydn».

L'elogi de Mozart, amb tot i les seves restriccions, és considerable.

Quin luxe poder donar al nostre Liceu un parell d'òperes del nostre Martini (hi havia dos Martinis més aleshores). No fóra això més interessant que la representació de tantes obres detestables d'avui i d'ahir?

Però som tan pobres, encara!»

BIBLIOGRAFIA

Bolletí de la S. C. de C.

S'ha publicat un altre número del Bolletí de la Societat Castellonca de Cultura. Correspon als mesos de novembre i desembre de l'any passat. Acaba, pertant, una altre any de la prestigiosa publicació. Temes: biografia, mummística, música; documentació de Catí, Benicàssim, Montornés, Història natural, literatura popular, traducció de poesia clàssica, notes bibliogràfiques, etc. Signatures: Ricard Carreras, Lluís Revest Corzo (que valdríem vore més actiu), Mateu Llopis, Vicent Ripollés, Joan Puig, Miliàn Boix, Carlos Pau, Soler Godes, García Girona, Sánchez Gozalbo.

«Proses y versos» per Joan Sapiña. Terol, 1929.

Aquest llibre és un llibre que fa meditar a qui s'interessa pel conreu de la llengua valenciana. En llengua valenciana haguera estat escrit segons propòsit de l'autor. Però l'autor, natural de Cullera, no solament no té una cultura valenciana, sinó que té una cultura castellana i fins diríem llatina. I en aquestes condicions, va escriure el llibre com ara ha sortit a la ciutat de Terol, on Joan Sapiña és professor.

Aquest cas posa de relleu una vegada més la necessitat de donar facilitats per a fer-se una cultura valenciana: llengua, història, art, etc., si bé resulta una utopia parlar de facilitats quan ni fan sols hi ha dificultats...

Mentrestant, acusem rebut del llibre.

Du una nota biogràfica segons la qual Joan Sa-

diña, estudiant a un Seminari, va deixar la carrera eclesiàstica i actualment, als vint-i-cinc anys, pertany al partit socialista. Calia arregar el detall per què és significatiu. A base d'ell no ens pot estranyar que el llibre siga un llibre apassionat, jove, ple de flames. I tenint-lo en compte compremem que l'autor fluctue—«nec mergitur!» ja que sempre es manté a un considerable nivell literari— entre les formes tradicionals, pròpies d'un llatinista, i les formes noves, pròpies d'un home inquiet. Més tradició en la prosa i més novetat en la poesia.

Preponderaran aquestes? Aquesta pregunta pot resoldre-la un segon llibre que segurament llegiríem encara amb més gust que havem llegit aquest primer.—A. i V.

L'«Història de Vinarós»

Oportunament vàrem parlar de l'aparició del primer volum de l'«Història de Vinarós» original de Joan M. Borràs Jarque. Es tracta d'una obra seriosa, que ha mereixut l'atenció d'historiadors com Ferrán Soldevila, que li ha dedicat alguns articles a «La Publicitat» de Barcelona.

Ara s'anuncia la publicació del segon volum que compren tot el segle passat i els temps actuals. Té també una part molt important de folk-lore.

A aquesta obra li ha estat retirada una subvenció que tenia, per la qual cosa cal, encara més que abans, protegir-la amb subscripcions. No tots els dies ixen obres d'aquesta importància redactades en la nostra llengua.

Les «Cançons valencianes»

Aquest llibre de Miquel Durán i Tortajada continua rebent elogis de la crítica.

«Comedia», l'interessant diari de París, deia darrerament en una de les seues seccions habituals: «Miquel Durán de València, un dels «pionners» de la cultura catalana en terres de València, acaba de publicar un remarcable recull de «Cançons valencianes». Aquestes cançons, inspirades en el folk-lore valencià, són d'una frescor i d'una espontaneïtat totes populars.»

Proses de Viatge

La revista «Oc», de Tolosa, reproduïx uns fragments del llibre de Chavarri i publica un comentari sobre el mateix de Francesc Almela i Vives.

Caballero Muñoz, en «La Veu de Catalunya», en un article titolat «L'artista viatger» parla de López Chavarri i del seu llibre «Proses de viatge».

Eduard Ranch a les planes de «La Nau» comenta igualment l'aparició d'aquest volum de «L'estel» i la figura de Chavarri.

La falta d'espai ens priva de reproduir tots aquests interessants comentaris.

Icar o la impotència

«L'estel» acaba de publicar una novel·la. Diguem al principi que la novella col·lecció editaria llibres de tots els gèneres i aquest volum, el quint de la primera serie, ve a confirmar-ho plenament. Els anteriors llibres són de poesia, biografia, viatges, cultura. «Icar o la impotència» com a novel·la, augmenta puix la varietat de la col·lecció.

El seu autor és Artur Perucho. Escriptor jove.

L'ha temptat primer la vida de Madrid, després la de Barcelona, ara la de París. Les seues cartes ens parlen de nous i llargs viatges que han d'influir visiblement en la formació del nostre company.

La seua novel·la està feta de les impressions de París. En la literatura no es sap mai a on acaba la descripció de les inquietuts pròpies i a on comença la invenció del literat. Hi ha pàgines d'aquest llibre que semblen una confessió. N'hi ha d'altres teixides per la fantasia... Tot llegint-les tenim la sensació de que en elles es reflectix una mica l'ambient de París.

Estem segurs que «Icar o la impotència», per l'agilitat de Perucho, per l'interès de l'assumpte, per les qualitats que puga contindre i que ja s'encarregarà d'esbrinar la crítica, ha de ser un llibre que es llegirà a gust.

Contes per a infants

Es troba en curs d'edició el sext volum de la primera serie «Contes per a infants». Joaquim Reig, esperit fi i cultíssim, compenetrat amb les preocupacions de la vida anglesa, ha buscat en el tresor d'aquesta literatura uns quants contes que oferix als nens valencians.

Altres llibres de «L'estel»

La segona serie de la nostra col·lecció l'inaugurarà un volum de poesia de caràcter antològic: «La poesia valenciana en 1930». Publicarà varies composicions dels actuals poetes valencians, precedides d'una curta nota biogràfica i d'unes paraules sobre poesia dels propis autors.

«Almanac de la Poesia, 1930» Barcelona, 1930 // //

Els impressors solen oblidar amb massa freqüència—cada dia més—que el seu ofici té la tradició d'una gran dignitat artística.

Però hi ha excepcions. I una d'elles és l'impressor Altés, de Barcelona. Així ho demostren els llibres que ixen dels seus tallers, els quals compten certament amb una clientela de literats selectíssims.

Que Altés és un impressor excepcional es palesa en un altre fet: en la publicació anual d'aquest «Almanac de la Poesia» que ara ha fet la seua aparició XVII. L'almanac en qüestió, a més del calendari santoral, es compost per una mostra de cada llibre de poesia publicats durant l'any en català o en llengua germana.

L'any 1929 no ha donat massa collita; sola ment una vintena de llibres, cosa que significa una disminució respecte a anyades anteriors. Aquesta disminució obedix, entre altres causes, a que en el panorama de les lletres catalanes la poesia ha estat posada una mica a règim per tal que no perjudique el lliure desenvolupament d'altres branques literàries que estaven endarrerides. Es tracta, per tant, d'una disminució que significa augments.

Assenyalem finalment, en aquest llibret de bon paper, de tipus elegants, de nítida impressió, la presència de Carles Salvador, de Miquel Durán de València i d'algun altre poeta valencià que publicaren obres en l'any suara escolat.—A. i V.

Matalaps

Ciril Amorós, 8

SENEN PONS

SASTRE

PLAÇA
MOLÍ DE LA ROBELLÀ, 3

AVÍS ALS SUSCRIPTORS

Es prega a tots els subscriptors que per qualsevol circumstància no hagen rebut algun número o els que arriben amb retràs, ho manifesten a l'administració de la revista per a subsanar les deficiències que s'observen.

Tintoreria Soto

NOM I MARCA REGISTRATS

Grans Tallers per a la neteja en sec i el tenyit de robes usades

SUCURSALS
EN VALENCIA I CASTELLÓ

DESPATX CENTRAL:
AVINGUDA DEL PORT, 47

TALLERS:

Institut Candela, J. S. (Junt a l'AVINGUDA DEL PORT.)

